

PASIONSKA
BAŠTINA

28.
svečanosti

Dražen Trogrlić
KRIŽNI PUT

13.-24. 4. 2019.

Studentski centar u Zagrebu,
Francuski paviljon

Evo kako ja to zamišljam:

Ispred nas, prašnjavi zemljani put koji vijuga kroz stjenoviti krajolik i uspinje se prema vrhu brda. Posvuda uokolo nisko raslinje, drača, tilovina i pokoja divlja smokva koja je nedavno prolistala. Tu i tamo usamljeni vrt s prekopanom, smeđe-crvenom zemljom, spreman za sjetvu. Na udaljenim padinama stabla maslina srebrnastih krošnji; ispod njih, u dolini, rijeka, nabujala od snijega koji se topi u dalekim planinama na sjeveru. Iza nas, pozlaćeni krovovi Hrama blistaju na proljetnom suncu, zidine grada lebde u izmaglici poput priviđenja u pustinji. Hladno jutro ustupa mjesto toplom podnevu. Sunce se penje na južnome nebu, prži nas kroz debele vunene ogrtače, tjera nam znoj na čelo, niz vrat, po leđima. Zemlja ispušta mirise, polja su prekrivena prvim proljetnim cvijećem, u kamenu se žuti smilje i bilušina. Mjesec je nisan i priroda se budi. Cvatu bademi, šipak, jasen i grab, bijele latice nježnih cvjetova podrhtavaju na laganom povjetarcu koji nas povremeno iznenadi hladnim zapusima. Čuje se kako cipele gaze po šljunku što su ga zimske kiše nanijele na zemljani put. Inače napredujemo u tišini. Čak su i psi prestali lajati. Dovoljno je tiho da čujemo povremeni prasak biča negdje ispred nas, da zamislimo rascijepljenu kožu i krv kako šiklja iz otvorene rane. Dovoljno je tiho da čujemo jauke i povremenu grubu zapovijed, usmjerenu kako na kažnjenike, tako i na sve nas. U tim trenucima sagibamo glavu i stišćemo se jedni uz druge, zaustavljamo dah, bojeći se da nas netko ne bi izdvojio iz gomile, kao što su izdvojili Šimuna. Negdje duboko u nama osjećamo strašnu zahvalnost što nismo na njegovu mjestu, što nismo mi ti koji nosimo križ. Mjestimice nailazimo na napola osušene tragove krvi na prašnjavao zemlji i pitamo se je li njegova. Ista je kao naša. Čovjek ispred mene zataknuo je ispleteni buketić smilja za uho, osjećam njegov gusti, opojni miris koji nadolazi u mahovima, pomiješan sa zadahom znoja i konjske balege. Mlada žena sjedi kraj puta i plače; na krilu je raširila bijelu maramu umrljanu krvavom prašinom, koju nježno gladi dlanom ruke. Je li moguće da su joj stražari dopustili da osuđeniku obriše znoj s lica? Dva vojnika nas prestižu; jedan bezobrazno pogledava na žene, paluca jezikom, namiguje im i ceri se, drugi se zabavlja bacajući kocke u zrak i pjevuši nešto na nepoznatu jeziku. Onda psi ponovo počinju lajati, čuje se topot konja, isprva slab, pa sve jači, i jedna četa konjanika promakne kraj nas u kasu, podižući za sobom oblak prašine. Dok se približavamo vrhu brda, čujemo udarce čekića. Znamo što to znači. To vojnici dogotovljuju križeve...

*

Svako liturgijsko slavlje poziva nas da sudjelujemo u drami koja se svojedobno odvila u Jeruzalemu, u tjednu prije pashe, židovskog blagdana kojim Izraelci slave izlazak iz Egipta. Krist je morao umrijeti u Jeruzalemu, gdje je nekoliko dana ranije dočekan kao kralj; morao je umrijeti baš u tome trenutku, jer nakon oslobođanja iz faraonova ropstva, nije preostalo drugo nego biti izbavljen iz ropstva praroditeljskoga grijeha. To je povijest svijeta, povijest iskupljenja i novoga zavjeta, novoga saveza. Tako to vidi kršćanstvo, tako vjeruju kršćani. A ipak, svaki od nas može drugačije zamisliti, drugačije vidjeti zemljani put i uspon na Golgotu koja je

obilježila ljudsku povijest, na kojoj je u vrijeme cara Konstantina niknula prva crkva Svetoga Groba. Svi čujemo drugačije zvukove po putu, mirišemo drugačije mirise, drugačije ćutimo vrelinu sunca ili jutarnju hladnoću... Od kako se prvi među njima usudio prikazati Boga raspeta na križu – ne znamo ni za koga prije majstora drvenih vratnica crkve Sv. Sabine u Rimu, početkom 5. stoljeća – svaki je umjetnik, koliko god vezan tradicijom, koliko god ohol ili ponizan bio, svaki je umjetnik prikazao svoj vlastiti doživljaj toga trenutka, svoga Čovjeka boli, svoju Bogorodicu od sedam žalosti, svoju posljednju večeru, molitvu na Maslinskoj gori, uhićenje, sud,

bičevanje, krunjenje trnovom krunom i raspinjanje na križ. Niti jedan Križni put, osim ako nije riječ o mehaničkoj reprodukciji, nije identičan.

Dražen Trogrlić vidi Križni put na svoj način. Kada gledam listove izvedene u tehnici akvarela i crteža koje po prvi put izlaže u javnosti, u njima vidim izmaglicu koja se polako diže nakon još uvijek hladnoga proljetnog jutra, usred mjeseca nisana, u predvečerje blagdana pashe, nadomak Jeruzalemu, u zemlji okovanoj kamenom, koja me podsjeća na onu odakle su došli moji roditelji – na Lovreć i Studence, ili na Previš i tolika druga mjesta Dalmatinske

Zagore i Hercegovine... Zamišljam ih kao koprenu od suza u majčinih očima koje su zamutile oblike i čvrste, jasne konture pretvorile u jedva prepoznatljive obrise jedinog protagonista. Tu je Kaifina ispružena ruka koja optužuje, tamo krivulja pognutih leđa onoga Šimuna koji je pomogao nositi križ; na jednome listu Veronikin rubac s jedva prepoznatljivim otiskom lica, iscrtanog u krvi i znoju, na drugome pognuta glava majke pod križem... Nije to slikarstvo koje se želi takmičiti s prirodom, niti pričati priču o tome kako se sve odvilo, toga dana, na putu za gubilište; njegov smisao nije podučiti, niti privesti vjeri. Sve što je slikar htio reći, rekao je u

apstraktnim, rasplnutim formama i neuhvatljivim obrisima koji nam ne dopuštaju uprijeti prstom i reći: "Tu je, vidim ga, sada znam kako se doista sve zbilo!". Nije to gotička *Pasija*, prepuna krvi i ljudske zlobe, koja broji udarce biča i rane koje ostavlja na koži. Trogrličeve postaje Križnoga puta, uostalom kao i njegove druge slike, samo su koloristički i crtački putokaz, samo kratkotrajna impresija – poput ptice u preletu ili odsjaja sunca na vojniovu koplju – događaja koji ne može, i nikada nije bio shvaćen kao ogledalo stvarnosti, već kao nespoznatljiva misterija. To je sablazan za jedne i ludost za druge, uporno ponavlja sveti Pavao, taj "pjesnik-mislilac

događaja" i preteča svih kasnijih univerzalizama u europskoj misli.¹ Za Kvinta Aurelija Simaha, jednog od posljednjih rimskih pogana, to nije "tajna do koje možeš doći jednim jedinim putem". Simah kao da je slutio ono o čemu, na sasvim drugačiji, a opet sličan način, progovara veliki mistik, isusovac i paleontolog, Pierre Teilhard de Chardin u svojoj "Himni svemiru", opisujući trenutak (imaginarne) euharistijske žrtve – simboličkog, dalekog odjeka Golgote: "Sunce je upravo iscrtalo prve obrise na dalekom istoku. Ispod napetoga vela njegove vatre, po tko zna koji put, živuća površina Zemlje se budi, podrhtava i započinje svoj veličanstveni trud. Na svoju ću

patenu, Bože, staviti željenu žetvu njezina napora. Svoj ću kalež napuniti sokom svega voća koje je danas sunce oplodilo".²

Pod toplinom sunca koje rastvara jutarnju maglu, dok sumorna kolona pognutih glava prati osuđenika na putu do stjenovite Golgote, na svjetlosti koja polako osvaja ovaj do jučer zimski krajolik, satkan od sive boje kame-na i tamno-smeđih gruda zemlje koja je ponovo počela disati u rascvjetanim krošnjama badema, kroz zaplakane i velom tuge prekrivene oči, ostaju samo impresije neba i rastopljeni obrisi ljudskih likova, interpreta vječne drame. Ta je drama puna krvi i bijesa, reći će

Shakespeare. Ali, na Trogrličevim akvarelima nema tamnih boja koje bi sugerirale strah i nepodnošljivu blizinu smrti; uostalom, tama koja je prekrila svijet trajala je tek tri sata, od šestog do devetog, a onda se nebo nad Golgotom ponovo razvedrilo. To je zato jer Uskrsnuće briše, potire svu prethodnu muku, sav strah, sav grč zemljanog (sic) čovjeka. Ništa više nije potrebno reći, osim poželjeti da naš trud u Gospodinu nije bio uzaludan. *Dražen Trogrlić fructum passionis pinxit.*

Dino Milinović

¹ Alain Badiou, *Sveti Pavao. Utemeljenje univerzalizma*, Zagreb, 2006.

² Pierre Teilhard de Chardin, *Hymne de l'univers*, Editions du Seuil, 1961.

I. Isusa osuđuju na smrt
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

II. Isus prima na se križ
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

III. Isus pada prvi put pod križem
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

IV. Isus susreće svoju svetu majku
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

IV. Isus susreće svoju svetu majku (detalj)

V. Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

V. Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ (detalj)

VI. Veronika pruža Isusu rubac
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

VII. Isus pada drugi put pod križem
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

VII. Isus pada drugi put pod križem (detalj)

VIII. POSTAJA ISUS TJEŠI JERUZALEMSKE ŽENE

VIII. Isus tješi Jeruzalemske žene
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

IX. Isus pada treći put pod križem
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

X. Isusa svlače
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

XI. Isusa pribijaju na križ
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

XII. Isus umire na križu
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

XIII. Isusa skidaju s križa
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

XIV. Isusa polažu u grob
Križni put, 2018.
akvarel, 455x655 mm

DRAŽEN TROGRLIĆ rođen je 1958. u Varaždinu, kao najmlađe od četvero djece u obitelji Ladislava i Elizabete Trogrlić. Diplomirao je 1983. slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof. Raula Goldonija. Od 1983. do 1985. polazio je na ALU-u Zagreb Majstorsku radionicu prof. Ljube Ivančića i prof. Nikole Reisera. Osim slikarstvom, grafikom i kiparstvom, u kojim medijima stvara slike, crteže, akvarele, grafičke listove, kolaže i skulpture, bavi se i vitrajom, kao i grafičkim dizajnom te projektiranjem i uređenjem interijera i muzejskih postava. Samostalno izlaže od 1984. Do sada je održao brojne samostalne izložbe, te sudjelovao na mnogim relevantnim skupnim žiriranim izložbama u nas i u inozemstvu. Godine 2016. Moderna galerija u Zagrebu priredila mu je monografsku izložbu "Dražen Trogrlić: slike, skulpture, crteži, 2000-2005." Hrvatska je televizija 2000. godine o njemu snimila dokumentarni film "Početak i umjetničko djelo", kao i TV-izložbu, a Nacionalna i sveučilišna knjižnica i BMG izdali su mu 2003. godine likovnu monografiju "Dražen Trogrlić – život i djelo" (autorica: Mladenka Šolman). Dobitnik je mnogih nagrada i priznanja. Djelovao je kao član Zajednice samostalnih umjetnika od 1985. do 2006. godine, a od 2006. redovni je profesor na Akademiji primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci. Živi u Zaprešiću.

izdavač PASIONSKA BAŠTINA
suizdavač Sveučilište u Zagrebu
Studentski centar u Zagrebu
Mirko Bošnjak
za izdavača mr. sc. Jozo Čikeš
konceptija izložbe i likovni postav Dino Milinović, Vlatko Previšić, Dražen Trogrlić
autor teksta Dino Milinović
fotografije Vedran Metelko
priprema za tisak Gordan Karabogdan
tehnička realizacija postava izložbe Kultura SC
tisak INTER NOS, Zagreb
naklada 150

PASIONSKA
BAŠTINA

Zagreb
HRVATSKA

山

